Suunnitelma oppilaiden suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä Siuntion kunnan esi- ja perusopetuksessa 1.8.2026 alkaen

Siuntion kunta

Puistopolku 1
02580 Siuntio

Puhelin 09 260 611
Fax 09 256 2417

siuntio@siuntio.fi
etunimi.sukunimi@siuntio.fi

Kunnan hallinnon palvelupiste ja
kirjaamo auki arkisin klo 09:00–15:00

Kunnan vaihde palvelee
arkisin klo 09:00–15:00

www.siuntio.fi

Sisällys

1. Johdanto 3
2. Kiusaaminen 3
3. Väkivalta 4
3.1. Fyysinen väkivalta 5
3.2. Henkinen väkivalta 5
4. Netissä tapahtuva kiusaaminen ja väkivalta 5
5. Syrjintä 6
6. Syrjivä kiusaaminen 6
7. Häirintä 6
7.1 Seksuaalinen ja sukupuoleen perustuva häirintä 6
8. Rasismi 7
9. Haavoittuvassa asemassa olevat lapset ja nuoret 7
10. Yksinäisyys, ulkopuolisuus tai ryhmästä ulos sulkeminen 7
11. Kiusaamisen, väkivallan ja aggressiivisen käyttäytymisen sekä häirinnän ehkäiseminen ja siihen puuttuminen 8
11.1 Asian käsittely yksilö-, ryhmä- ja koko yhteisön tasolla 9
11.2 Yhteydenottotavat kotiin ja yhteistyö huoltajan kanssa 10
11.3 Yhteistyötahot viranomaisten kanssa 11
11.4 Ilmoitusvelvollisuudet lastensuojelulle ja poliisille 11
12. Suunnitelmasta tiedottaminen 12
13. Suunnitelman päivittäminen, toteutumisen seuranta sekä seurantaan liittyvä kirjaaminen ja arviointi 12

1. Johdanto

Perustuslain 7 §:n mukaan jokaisella on oikeus elämään sekä henkilökohtaiseen vapauteen, koskemattomuuteen ja turvallisuuteen. Jokaisella oppilaalla on oikeus turvalliseen kasvu- ja opiskeluympäristöön, johon kuuluu fyysinen, psyykkinen, sosiaalinen ja pedagoginen turvallisuus. Psyykkisestä, sosiaalisesta ja fyysisestä turvallisuudesta huolehtiminen ja oppilaiden suojeleminen on koulun ja esiopetuksen henkilöstön tehtäviä.

Rehtori/esiopetuksen esihenkilö vastaa koulun toiminnan kokonaisuudesta ja turvallisen oppimisympäristön rakentamisen edellytyksistä sekä siitä, että koulun toimijoilla on ajantasainen tieto ja osaaminen myös turvallisuuspoikkeamiin puuttumiseen. Kiusaamisen ja väkivallan vastainen työ ei ole erillistä, koulun muusta toiminnasta irrallista toimintaa tai tekoja. Koulun ja esiopetuksen turvallisuuskulttuuri on osana yhteistä toimintakulttuuria, joka rakentuu osaamisesta, tiedoista ja taidoista, sisäisistä ja ulkoisista verkostoista ja yhteistyötahoista sekä rakenteista. Turvallisuuskulttuuri mahdollistaa yhteistyön, oppimisen, kasvun, kehityksen ja turvallisuuden poikkeamiin puuttumisen.

Siuntion kunnan esi- ja perusopetuksessa sekä opetuksen järjestäjän muussa suunnitelmallisessa toiminnassa edistetään aktiivisesti hyvää työilmapiiriä, jossa kaikki työyhteisön jäsenet (oppilaat, opettajat, ohjaajat ja muut työyhteisön jäsenet) voivat sekä psyykkisesti, fyysisesti että sosiaalisesti hyvin. Kaikki työyhteisön jäsenet ovat omalta osaltaan vastuussa hyvästä ja turvallisesta työilmapiiristä ja työympäristöstä.

Oppilas- ja opiskelijahuoltolain 13 §:n mukaan koulutuksen järjestäjän opiskeluhuoltosuunnitelma tulee sisältää suunnitelman opiskelijoiden suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä. Tämä suunnitelma on laadittu noudatettavaksi kaikissa Siuntion kunnan peruskouluissa ja esiopetusyksiköissä. Kaikkien koulussa sekä esiopetuksessa työskentelevien sekä opiskeluhuoltopalveluista vastaavien viranomaisten ja ammattilaisten jäsenillä on velvollisuus noudattaa tätä suunnitelmaa.

Suunnitelmassa kuvataan toimenpiteet väkivallan, kiusaamisen ja häirinnän ehkäisemiseksi, niiden esiintyvyyden seuraamiseksi ja ongelmatilanteisiin puuttumiseksi. Lisäksi suunnitelmassa kuvataan jälkiseurannan edellyttämät käytänteet. Suunnitelmassa kuvataan opettajan, esiopetushenkilöstön tai rehtorin velvoite ilmoittaa tietoonsa tulleesta oppimisympäristössä tai koulumatkalla tapahtuneesta häirinnästä, kiusaamisesta, syrjinnästä tai väkivallasta niistä epäillyn ja niiden kohteena olevan oppilaan huoltajalle tai muulle lailliselle edustajalle. Lisäksi kuvataan toimintatavat tukea tarvitsevan oppilaan (teon kohde ja tekijä) ohjaamiseksi opiskeluhuoltopalveluihin. Kuvaus yhteistyöstä huoltajien kanssa sekä viranomaisyhteistyö ml. toimintatavat koskien ilmoitusvelvollisuutta lastensuojeluun ja poliisille ovat osa suunnitelmia.

Tässä suunnitelmassa esi- ja perusopetukseen osallistuvista lapsista ja nuorista käytetään pääsääntöisesti käsitettä **oppilas.** Käsitteellä **koulu/yksikkö** tarkoitetaan tässä suunnitelmassa sekä kouluja että esiopetusyksikköjä.

2. Kiusaaminen

Ristiriidat ja erimielisyydet kuuluvat ihmisten väliseen kanssakäymiseen. Ne syntyvät tilanteissa, joissa ihmiset ovat eri mieltä tai haluavat eri asioita. Kiusaamisella on ominaispiirteitä, jotka erottavat sen esimerkiksi riitelystä, leikistä, tai yksittäisestä häirintä- tai väkivaltatilanteesta siten, että kiusaaminen on

1. tahallista: Tahallisuus merkitsee, että tekojen tarkoitus todella on loukata tai aiheuttaa harmia ja pahaa mieltä.

2. toistuvaa: Toistuvuus tarkoittaa sitä, että sama oppilas joutuu yhä uudestaan muiden ilkeän tai vahingoittavan toiminnan kohteeksi. Kiusaaminen voi jatkua vuosiluokalta toiselle ja alakoulusta yläkouluun saakka.

3. kiusattu on kiusaajiinsa nähden jollain tavoin puolustuskyvytön tai heikommassa asemassa: Vaikeus puolustautua tarkoittaa sitä, että kiusattu on jollain tavoin kiusaajaansa nähden heikommassa asemassa. Kiusattu voi olla fyysisesti heikko, hyvin arka tai hän saattaa olla luokalla uusi oppilas, jolle ei ole vielä muodostunut kiusaamiselta suojaavaa kaveripiiriä.

Koulussa kiusaamisen muotoja ovat esimerkiksi toistuva ja rasittava

- sanallinen kiusaaminen: pilkkaaminen, haukkuminen, lällätys, häpäiseminen ja ilkkuva matkiminen
- näkyvä tai epäsuora kiusaaminen: pelottelu, uhkaaminen, kiristäminen, syrjiminen, eristäminen, pakottaminen tekemään jotakin, tahallinen väärinneuvominen ja perättömien juttujen kertominen
- toisen / toisten yllyttäminen yhtä vastaan, toisen puolustamisen estäminen ja yksin jättäminen
- rahan kiristäminen, tavaroiden piilottelu, luvatta ottaminen tai särkeminen
- fyysinen kiusaaminen
- netti- tai mobiililaitteiden avulla tapahtuva kiusaaminen

Esimerkkejä kiusaamisesta esiopetuksessa:

- Leikin ulkopuolelle jättämistä
- Toistuvasti tiettyyn lapseen kohdistuvaa
- Kertaluonteista
- Tönimistä tms. fyysistä
- Sanallista
- Puheen matkimista
- Tavaroiden viemistä
- Vallan käyttöä ” Ei olla sun kavereita” ” Ei kutsuta synttäreille jos…”
- Syntyy toistuvia leikkipareja, joihin ei päästetä mukaan
- Leikin rikkomista
- Hienovaraista, aikuisilta piilotettua

Kiusaaminen on rikollista toimintaa, kun se täyttää lainsäädännössä rikokselle asetetut tunnusmerkit. Muun muassa kunnianloukkaukseen, laittomaan uhkaukseen, lievään pahoinpitelyyn ja pahoinpitelyyn liittyviä lakipykäliä voidaan soveltaa kiusaamisen yhteydessä. Myös kiusaajan rikoskumppanina, avunantajana ja yllyttäjänä toimiminen ovat lain mukaan rangaistavia tekoja.

3. Väkivalta

Väkivalta on vallan, kontrollin tai fyysisen voiman tahallista käyttöä tai sillä uhkaamista siten, että tämä kohdistuu toiseen ihmiseen tai ihmisryhmään ja että tämä johtaa tai voi johtaa fyysisen tai psyykkisen vamman syntymiseen, kehityksen häiriytymiseen, perustarpeiden tyydyttymättä jäämiseen tai kuolemaan. Väkivaltaiset teot voivat olla luonteeltaan esimerkiksi fyysisiä, henkisiä tai seksuaalisia. Väkivalta voi olla myös toisen ihmisen perustarpeiden tyydyttämisen estämistä tai laiminlyömistä. Väkivaltaisissa ihmissuhteissa ilmenee yleensä useampia väkivallan muotoja.

Sen seurauksena voi olla vamma, psyykkinen haitta tai kehitykseen liittyvä vaikeus. Kunkin yksilön perusoikeuksiin kuuluu koskemattomuus esiopetuksessa ja koulussa. Tekijänä voi olla oppilas, koulussa tai esiopetuksessa työskentelevä aikuinen tai kouluyhteisön ulkopuolinen henkilö.

3.1. Fyysinen väkivalta

Fyysinen väkivalta voi ilmetä tavaroiden heittelynä, paikkojen rikkomisena tai ruumiillisena väkivaltana, kuten

- potkimisena
- tönimisenä,
- lyöminen,
- tyrkkiminen,
- potkiminen,
- nipistely,
- maahan kaataminen,
- kamppaaminen,
- puskeminen,
- hiuksista vetäminen,
- kuristaminen,
- esineellä heittäminen
- kaikki muu käsiksi käyminen tai
- aseella tai muulla vahingoittamiseen tarkoitetulla esineellä uhkaamisena

3.2. Henkinen väkivalta

Henkinen väkivalta voi ilmetä mm.

- toistuvana syyttelynä
- toisen mitätöintinä
- kontrollointina
- pelotteluna
- epätasa-arvoisena toimintona
- jatkuva piinaamisena,
- Välinpitämättömyytenä,
- Uhkailuna,
- aggressiivisuutena tai
- muista eristämisenä.

4. Netissä tapahtuva kiusaaminen ja väkivalta

Internetissä voi ilmetä kiusaamista, väkivaltaa, muuta epäasiallista käyttäytymistä ja rikoksia lapsia kohtaan. Digitaalisten palvelujen tarjonnan ja käytön lisääntyessä myös kiusaamisen ja epäasiallisen käytöksen mahdollistavia alustoja on yhä enemmän. Lapset ja nuoret ovat vuorovaikutuksessa yleensä sosiaalisen median kanavilla, mutta myös esimerkiksi pelaamiseen tarkoitetuissa palveluissa. Nettikiusaaminen ja väkivalta voi olla esimerkiksi ilkeää kommentointia, loukkaavan sisällön levittämistä, vihapuhetta, ulossulkemista, valeprofiilien luontia tai uhkailua. Tekoälyn käytön myötä myös niin kutsuttuja syvävääreennöksiä (deepfake) voidaan käyttää kiusaamisen ja väkivallan välineenä.

Nettikiusaamiseen voi liittyä erityistä nöyryytetyksi tulemista, kun vahingoittava sisällön leviämistä ei saada pysäytettyä eikä aina tiedetä, kuinka moni sisältöä on katsonut. Nettikiusaamisen rajat voivat häilyä: vapaa-ajalla tapahtuva

nettikiusaaminen voi jatkua koulupäivän aikana fyysisenä kiusaamisena tai fyysistä kiusaamista voidaan tallentaa ja jakaa netissä. Nettikiusaamista voi tapahtua myös suljetuissa keskusteluissa. Nettikiusaaminen voi olla aikuisille näkymätöntä. Nettikiusaaminen ja väkivalta voi täyttää rikoksen tunnusmerkit.

5. Syrjintä

Syrjintää on se, että ihmistä kohdellaan huonommin kuin toisia jonkin henkilökohtaisen ominaisuuden perusteella. Yhdenvertaisuuslain (1325/2014) § 8:n mukaan ketään ei saa syrjiä iän, alkuperän, kansalaisuuden, kielen, uskonnon, vakaumuksen, mielipiteen, poliittisen toiminnan, ammattiyhdistystoiminnan, perhesuhteiden, terveydentilan, vammaisuuden, seksuaalisen suuntautumisen tai muun henkilöön liittyvän syyn perusteella.

6. Syrjivä kiusaaminen

Syrjivä kiusaaminen tarkoittaa kiusaamista, joka perustuu yksilön taustaan, ominaisuuksiin tai identiteettiin — kuten ikään, alkuperään, kansalaisuuteen, kieleen, uskontoon, vakaumukseen, mielipiteeseen, poliittiseen toimintaan, ammattiyhdistystoimintaan, perhesuhteisiin, terveydentilaan, vammaisuuteen, seksuaaliseen suuntautumiseen tai muuhun henkilöön liittyvään syyhyn. Tutkimusten mukaan vähemmistöryhmiin kuuluvilla lapsilla ja nuorilla on suurempi todennäköisyys tulla kiusatuksi.

7. Häirintä

Häirintä on yhdenvertaisuuslaissa kielletty syrjinnän muoto. Se tarkoittaa käyttäytymistä, joka loukkaa henkilön tai ihmisryhmän ihmisarvoa joko tarkoituksellisesti tai tosiasiallisesti. Häirintä voi liittyä esimerkiksi seksuaaliseen suuntautumiseen, etniseen taustaan tai vammaisuuteen, ja se luo halventavan, nöyryyttävän, uhkaavan tai vihamielisen ilmapiirin. Tällainen ilmapiiri voi syntyä sanoista, eleistä, teoista tai asenteista, jotka kohdistuvat yksilöön tai ryhmään syrjivin perustein.

7.1 Seksuaalinen ja sukupuoleen perustuva häirintä

Seksuaalinen ja sukupuoleen perustuva häirintä on tasa-arvolaissa tarkoitettua syrjintää.

Seksuaalisella häirinnällä tarkoitetaan sanallista, sanatonta tai fyysistä, luonteeltaan seksuaalista ei-toivottua käytöstä, jolla tarkoituksellisesti tai tosiasiallisesti loukataan henkilön henkistä tai fyysistä koskemattomuutta erityisesti luomalla uhkaava, vihamielinen, halventava, nöyryyttävä tai ahdistava ilmapiiri.

Sukupuoleen perustuvalla häirinnällä tarkoitetaan henkilön sukupuoleen, sukupuoli-identiteettiin tai sukupuolen ilmaisuun liittyvää ei-toivottua käytöstä, joka ei ole luonteeltaan seksuaalista, jolla tarkoituksellisesti tai tosiasiallisesti loukataan tämän henkistä tai fyysistä koskemattomuutta ja jolla luodaan uhkaava, vihamielinen, halventava, nöyryyttävä tai ahdistava ilmapiiri.

Seksuaalinen häirintä voi ilmetä ainakin seuraavin tavoin:

- sukupuolisesti vihjailevat eleet tai ilmeet,
- härskit puheet, kaksimieliset vitsit sekä vartaloa, pukeutumista tai yksityiselämää koskevat huomautukset tai kysymykset
- pornoaineistot, seksuaalisesti värittyneet kirjeet, sähköpostit, tekstiviestit tai puhelinsoitot,

- fyysinen koskettelu,
- sukupuoliyhteyttä tai muuta sukupuolista kanssakäymistä koskevat ehdotukset tai vaatimukset tai
- raiskaus tai sen yritys.

Sukupuoleen perustuva häirintä voi ilmetä esimerkiksi seuraavin tavoin:

- halventava puhe toisesta sukupuolesta
- toisen sukupuolen alentaminen
- koulukiusaaminen silloin, kun se perustuu kiusatun sukupuoleen.

8. Rasismi

Rasismi tarkoittaa eriarvoista kohtelua ihmisen taustan, ihonvärin, etnisen alkuperän tai kulttuurin perusteella. Se voi olla tietoista tai tiedostamatonta ja näkyä eri tavoin. **Vuorovaikutuksessa ilmenevä rasismi** näkyy arjen tilanteissa esimerkiksi nimittelynä, ulossulkemisena tai muuna syrjivänä käyttäytymisenä.

Rakenteellinen rasismi ilmenee yhteiskunnan ja instituutioiden säännöissä ja käytännöissä, jotka syrjivät joitakin ryhmiä, vaikka olisivat näennäisesti neutraaleja. **Sisäistetty rasismi** tarkoittaa, että ihminen omaksuu kokemansa syrjinnän osaksi minäkuvaansa, mikä voi heikentää itsetuntoa ja vaikuttaa kielteisesti esimerkiksi oppimiseen ja tulevaisuuden suunnitelmiin.

9. Haavoittuvassa asemassa olevat lapset ja nuoret

Haavoittuvassa asemassa olevat lapset ja nuoret kokevat väkivaltaa ja kiusaamista useammin kuin muut ikätoverinsa. Haavoittuvassa asemassa olevilla tarkoitetaan esimerkiksi kieli- ja katsomusvähemmistöihin sekä etnisiin, seksuaali- ja sukupuolivähemmistöihin kuuluvia, rodullistettuja, vammaisia ja sijaishuollossa eläviä lapsia ja nuoria. Myös esimerkiksi perheen heikko taloudellinen tilanne, päihdeongelmat ja mielenterveyden haasteet tai muu perheen haasteellinen elämäntilanne voivat tehdä lapsen tai nuoren asemasta haavoittuvan.
Kiusaamisen ja väkivallan vastaisessa työssä on tärkeää huomioida erityisesti nämä lapset ja nuoret. Oman koulun toimintakulttuuria ja käytäntöjä on tärkeä arvioida haavoittuvaisessa asemassa olevien oppilaiden näkökulmasta myös osana koulun opiskeluhuoltotyötä sekä tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnittelua. Koulujen tulee vahvistaa syrjivän kiusaamisen ja väkivallan vastaista työtä ja lisätä ymmärrystä moninaisuudesta myös opetuksessa.

10. Yksinäisyys, ulkopuolisuus tai ryhmästä ulos sulkeminen

Yksinäisyys on pidempikestoinen negatiivinen psyykkinen olotila, jossa ihminen kokee ahdistusta ihmissuhteiden määrällisestä tai laadullisesta puutteesta. Se eroaa hetkittäisistä yksinäisyyden kokemuksista sekä yksin olemisesta, joka voi olla neutraali tai jopa miellyttävä kokemus. Yksinäisyys on subjektiivinen kokemus, joka ei riipu siitä, kuinka paljon ihmisiä on fyysisesti läsnä. Yksinäisyyden kokemus voi olla joko sosiaalista, jolloin sosiaalisia verkostoja ei ole riittävästi tai emotionaalista, jolloin kyse on läheisten tai merkityksellisten ihmissuhteiden puutteesta. Pitkittynyt yksinäisyys heikentää sekä psyykkistä että fyysistä terveyttä.
Ostrakismilla tarkoitetaan sosiaalista ulossulkemista, torjuntaa ja huomiotta jättämistä, joka on usein koulun opettajille tai muille aikuisille näkymätöntä tai vaikeasti havaittavaa. Ostrakismi voi olla yksilön toteuttamaa tai ryhmässä tapahtuvaa ja se voi kohdistua yksilöön tai ryhmään. Ostrakismi voi ilmetä esimerkiksi ryhmistä ja vuorovaikutustilanteista ulkopuolelle

jättämisenä, katseen tai keskusteluyritysten sivuuttamisena, selän kääntämisenä, tervehtimättä jättämisenä tai fyysisenä eristämisenä.
Digitaalisissa ympäristöissä ulossulkeminen voi ilmetä esimerkiksi siten, että henkilön viesteihin, puheluihin tai julkaisuihin sosiaalisessa mediassa ei vastata tai reagoida, tai henkilö suljetaan sosiaalisen median ryhmien ulkopuolelle. Sosiaalisista tilanteista ja ryhmistä ulossulkeminen on sosiaalista kipua tuottavaa, tahatonta tai tahallista väkivaltaa ja se vaatii kouluyhteisöltä herkkyyttä, tietoisuutta ja aktiivista puuttumista.

11. Kiusaamisen, väkivallan ja aggressiivisen käyttäytymisen sekä häirinnän ehkäiseminen ja siihen puuttuminen

Koulun ja esiopetuksen toimintakulttuuri tarkoittaa arjen toimintatapoja, joilla kouluyhteisö pyrkii saavuttamaan sille asetetut tehtävät. Koulussa tulee olla vain yksi toimintakulttuuri ja samat yhteistyön toimintaperiaatteet koskevat niin oppilaita kuin koulun aikuisiakin. Toimintakulttuurilla tuetaan oppimista, osallisuutta, hyvinvointia ja kestävää elämäntapaa niin ekologisesti, taloudellisesti kuin sosiaalisesti.

Turvallinen kouluympäristö rakentuu oppilaiden, huoltajien ja koko henkilöstön yhteistyöstä sekä oppilaiden osallisuudesta. Turvallisen kouluympäristön rakentamiseen tarvitaan kaikki koulussa ja esiopetuksessa työskentelevät. Kiusaamisen ennaltaehkäisyssä on tärkeää aikuisten aito kiinnostus, kuuleminen ja välitön puuttuminen tilanteeseen. Aikuisten tulee ohjata lapsia yhteistoimintaa sekä toista huomioivaan ja kunnioittavaan käytökseen. Aikuisten oman käytöksen ja toiminnan tulee viestittää sekä toisilleen että lapsille kunnioitusta ja hyväksyntää. Kasvu- ja oppimisympäristö muokataan sellaiseksi, että se tukee ristiriitojen ennaltaehkäisyä. Aikuisten velvollisuutena on nostaa esille lapsen positiivisia ominaisuuksia, tekoja ja tukea hyvän itsetunnon rakentumista. Kasvattajien havainnot auttavat selkiyttämään ryhmän rooleja ja aikuisen velvollisuus on puuttua kielteisten roolien syntymiseen.

Kun oppilaat pääsevät vaikuttamaan koulun toimintakulttuuriin esimerkiksi yhteisten pelisääntöjen, ryhmän toimintatapojen tai turvallisuuskäytäntöjen kautta, ja henkilöstö toimii johdonmukaisesti arjen eri tilanteissa, syntyy luottamusta ja kokemus siitä, että koulu on turvallinen paikka kaikille. Positiivinen ryhmähenki ennaltaehkäisee kiusaamista, häirintää ja väkivaltaa. Jokainen oppilas ja kouluyhteisön aikuinen vaikuttaa koulun ilmapiiriin omalla toiminnallaan ja käytöksellään.

Ennaltaehkäisevät ja turvallisuutta tukevat käytännöt

- Yhteisöllinen opiskeluhuolto työskentelee oppilaiden kouluun kiinnittymisen edistämiseksi.
- Oppilaat opiskelevat koulussa ohjatusti, valvotusti ja ennalta sovittujen käytäntöjen mukaisesti.
    - turvallisuusosaamisen vahvistaminen
    - tunne- ja vuorovaikutustaitojen harjoittelu
    - turvataitojen opettaminen
- Välitunneilla koulun pihalla on aina etukäteen sovittujen valvontasuunnitelmien mukaisesti riittävä määrä valvojia. Tarvittaessa valvojien määrää lisätään.
- Oppilaille opetetaan yhdessä olemiseen liittyvät hyvät tavat.
- Kaikki koulussa työskentelevät aikuiset puuttuvat epäasialliseen, väkivaltaiseen ja aggressiiviseen käyttäytymiseen sekä kiusaamistapauksiin.
- Koulun henkilöstölle järjestetään säännöllisesti koulutusta kiusaamisen ennaltaehkäisyyn ja kiusaamisen puuttumiseen.
- Kiusaamisasiat selvitetään viipymättä.

- Läheltä piti -tilanteista sekä vakavista väkivaltatapauksista koulun henkilökunta täyttää kunnan Läheltä piti -lomakkeen.
- Vuosiluokilla 1–6 puhelinten ja mobiililaitteiden käyttö on kokonaan kielletty kouluaikana. Vuosiluokilla 7–9 puhelinten ja mobiililaitteiden käyttö on sallittu ennen kello 9:00 sekä kello 13:00 jälkeen.
- Oppilaiden ja henkilöstön käytössä oleva Someturva-sovellus auttaa ennaltaehkäisemään somekiusaamista ja häirintää.
- Vertaissovittelu
- Hyvinvointikyselyt
- Ystäväoppilaat/kummioppilaat
- Kuraattorin tai koulunuorisotyöntekijän hyödyntäminen opetuksessa

Esimerkkejä kiusaamisen ehkäisystä esiopetuksessa:

Lasten kanssa tapahtuva:

- Ryhmäyttäminen, ryhmähengen luominen heti toimintakauden alussa
- Sovitaan yhdessä ryhmän säännöt
- Ohjattu leikki, jossa aikuinen on läsnä ja pystyy tarvittaessa vaikuttamaan rooleihin
- Pienryhmätoiminta mahdollistaa tasavertaisemman vuorovaikutuksen ryhmän jäsenten kesken
- Yhteisleikit, jossa koko ryhmä mukana esim. vettä kengässä, kim-leikit, peili
- Panostetaan tutustumiseen
- Hyödynnetään esimerkiksi leikinvalintataulua monipuolisesti tai pidetään leikkiarpajaisia

Kasvattajan rooli:

- Aikuisen malli tärkeä, miten kohdellaan toisia sekä tiimin jäseniä että lapsia
- Lasten jakaminen leikkeihin tapahtuu aikuisen avustuksella. Huolehditaan ettei kukaan jää yksin ja yksinpuuhailun rooli ei toistu.
- Aikuinen on läsnä leikeissä. Ohjaa, leikkii, auttaa tarvittaessa.
- Tasavertainen kohtelu
- Puhutaan erilaisuudesta
- Me-hengen luominen
- Kannustetaan rohkeimpia lapsia ottamaan aremmat lapset mukaan toimintaan ja leikkiin

Vanhempien kanssa tehtävä yhteistyö:

- Vanhempainillat, joissa kerrotaan kiusaamisen ehkäisyn suunnitelmasta
- Ryhmänsäännöistä kertominen/sopiminen yhdessä
- Leops-keskusteluissa aiheesta keskusteleminen

11.1 Asian käsittely yksilö-, ryhmä- ja koko yhteisön tasolla

Koulu ja esiopetusyksikkö esittää lukuvuosisuunnitelmassaan toimenpiteet, joilla suojellaan oppilaita kiusaamiselta, väkivallalta ja häirinnältä. Alla on esimerkkejä kiusaamiseen tai häirintään puuttumisesta ja seurannasta.

Koulun tasolla

- Lukuvuoden alussa julistetaan koulurauha, jota noudatetaan jokaisena koulupäivänä.
- Järjestyssäännöt avataan kaikille oppilaille vähintään kerran lukuvuodessa alkusyksyllä.
- Jokainen toimii toista arvostaen ja hyvän ystävän tavoin oppimistilanteissa, välitunneilla sekä koulumatkoilla.
- Välitunnit valvotaan asianmukaisesti ja tehokkaasti.
- Kummiluokkatoiminnalla osallistetaan oppilaita.
- Laaditaan tilannekartoituksia koulukiusaamisesta esim. oppilaille ja huoltajille suunnatuilla kyselyillä
- Koulun ja esiopetuksessa järjestetään vanhempainiltoja yleisistä kasvatukseen ja turvallisuuteen liittyvistä asioista.
- Ongelmatilanteita käsitellään tarvittaessa opiskeluhuoltoryhmässä.
- Oppilaita osallistetaan luomaan kouluun hyvää yhteishenkeä ja toimintakulttuuria.
- Kiusaamistilanteet ja niihin liittyneet toimenpiteet kirjataan.

Opetusryhmän tasolla

- Luokkakohtaiset vanhempainillat
- Kartoitamme tilannetta tarvittaessa (esim. kiusaamiskysely, tasa-arvo ja yhdenvertaisuuskysely, kouluterveyskysely).
- Keskustelemme luokissa jatkuvasti hyvän ja turvallisen oppimisympäristön edellytyksistä.
- Opastamme lapsia, miten toimitaan kiusaamis, - väkivalta- tai häirintätilanteissa.
- Korostamme sitä, että kiusaamisesta, väkivallasta tai häirinnästä kertominen ei ole kantelua.
- Ryhmäytys: ylläpidämme hyvää luokkahenkeä ja tarvittaessa toimimme aktiivisesti sen parantamiseksi.

Yksilötasolla

- Keskustelemme kiusaamisen/häirinnän kohteena/kohteina olevan/olevien ja tekijän/tekijöiden sekä heidän huoltajiensa kanssa. Keskustelun tavoitteena on löytää myönteisiä toimintamalleja asioiden ratkaisemiseksi.
- Tarvittaessa osapuolet selostavat tapahtuman itse kirjallisesti.
- Teon sovittaminen sovitaan yhteisesti.
- Rohkaisemme kaikkia oppilaita toimimaan aktiivisesti kiusaamista, väkivaltaa ja häirintää vastaan.
- Sovimme tavoitteet käyttäytymisen muutokselle opettajan kanssa ja teemme siihen liittyvät sopimukset.
- Seuraamme sopimusten noudattamista.
- Tehostamme kiusaajan tarkkailua koulupäivän aikana ja sovimme tarvittaessa liikkumisesta / oleilusta valvotusti, esim. välitunnit vietetään sisällä tai valvojan läheisyydessä.
- Rehtori voi tarvittaessa evätä oppilaalta opetukseen osallistumisen jäljellä olevan työpäivän ajaksi, mikäli oppilas on vaaraksi muiden oppilaiden tai koulun aikuisten turvallisuudelle taikka opetus häiriintyy kohtuuttomasti.
- Opiskeluhuoltoryhmä ohjaa tarvittaessa oppilaan huoltajia ottamaan yhteyttä hoitavaan tahoon.

11.2 Yhteydenottotavat kotiin ja yhteistyö huoltajan kanssa

Kaikkien kiusaamis-, häirintä- ja väkivaltatilanteiden hoidossa edetään yhteistyössä huoltajien kanssa. Huoltajia voidaan kuulla kiusaamistilanteissa ja heidät voidaan ottaa mukaan esimerkiksi etsimään siihen ratkaisuja, toimimaan opettajan/esiopetuksen henkilöstön ja lasten tukena ja seuraamaan toimenpiteiden vaikutusta. Tapaamisista laaditaan muistiot. Kaikki asiaan liittyvät toimenpiteet kirjataan.

Oppilaita ja huoltajia ohjeistetaan ilmoittamaan kiusaamis-, häirintä ja väkivaltatilanteista mahdollisimman varhaisessa vaiheessa ensisijaisesti luokanvalvojalle/luokanopettajalle/esiopetuksen henkilöstölle. Kiusaamis- ja häirintätilanteissa yhteyttä huoltajiin ottaa ensisijaisesti esiopetuksen henkilöstö, luokanvalvoja tai aineenopettaja, joka epäilee / havaitsee kiusaamista tai häirintää. Yhteyttä otetaan sekä tilanteen kohteeksi joutuneen oppilaan huoltajiin että tilanteen aiheuttaneen oppilaan huoltajiin. Tarvittaessa mukana ovat kuraattori ja rehtori. Yhteyttä otetaan pääsääntöisesti puhelimitse. Yhteydenoton tulee tapahtua viivytyksettä saman koulupäivän aikana. Yhteydenotto merkitään Wilmaan.

Koulun taholta yhteyttä huoltajiin ottaa väkivaltatilanteissa rehtori tai tilannetta hoitava opettaja. Yhteyttä otetaan ensisijaisesti puhelimitse, minkä lisäksi asia kirjataan ylös Wilmaan. Yhteydenoton tulee tapahtua välittömästi.

Esi- ja perusopetuksen henkilöstö kannustaa lasta kertomaan kiusaamisesta kotona ja myös koulussa. Mikäli kiusaaminen johtaa kurinpito- tai puuttumiskeinoihin tai sillä on rikosoikeudellisia seuraamuksia, noudatetaan asianosaisten kuulemisessa ja huoltajille tiedottamisessa lainsäädännön edellyttämiä menettelytapoja.

Huoltajien keskinäinen yhteistyö on merkittävää kiusaamista ennaltaehkäisevää toimintaa. Mikäli huoltajat epäilevät kiusaamista, tulee huoltajan:

- ottaa yhteys oppilaan omaan opettajaan tai luokanvalvojaan.
- kannustaa lasta kertomaan kiusaamisesta kotona ja myös koulussa,
- olla valmis yhteistyöhön koulun kanssa mm. osallistumalla koulun kutsumiin neuvotteluihin ja tapaamisiin,
- tehdä lapselle yksinkertaisesti selväksi, että minkäänlaista kiusaamista ei hyväksytä ja että kiusaamisen on loputtava, jos oma lapsi on kiusaava osapuoli.

11.3 Yhteistyötahot viranomaisten kanssa

Koulut ovat yhteydessä muihin viranomaisiin ensisijaisesti väkivalta-, kiusaamis- ja häirintätilanteiden ennaltaehkäisemiseksi. Akuuteissa tilanteissa rehtori ja yhteisöllisen opiskeluhuoltoryhmän jäsenet arvioivat tilannekohtaisesti, tarvitaanko viranomaisen apua. Hätätilanteessa kuka tahansa koulun aikuinen voi kutsua poliisin paikalle.

- Kiusaajan ja kiusatun sekä heidän huoltajiensa kanssa sovittuun yhteisneuvotteluun kutsutaan tarvittaessa mukaan poliisi.
- Mikäli oppilasta on pahoinpidelty koulupäivän aikana, on huoltajilla oikeus päättää asianomistajana rikosilmoituksen tekemisestä.
- Vakavissa pahoinpitelytapauksissa koulu on yhteydessä poliisiin (poliisin oman ohjeistuksen mukaisesti) ja tiedottaa asiasta, minkä jälkeen poliisi päättää asian siirtämisestä syyteharkintaan.
- Asian käsittely voidaan ohjata myös muille viranomaisille, kuten lastensuojeluun.

Kiusaamisen, häirinnän, syrjinnän ja väkivallan ennaltaehkäisyssä Siuntion kunnan esi- ja perusopetuksen yksiköt tekevät yhteistyötä myös muiden tahojen kuin perheiden ja hyvinvointialueen opiskeluhuollon ammattilaisten kanssa. Ennaltaehkäisevässä työssä tehdään tiivistä yhteistyötä kunnan nuorisotyön kanssa. Lisäksi yhteistyötä toteutetaan tarvittaessa kolmannen sektorin toimijoiden, järjestöjen ja yhdistysten kanssa.

11.4 Ilmoitusvelvollisuudet lastensuojelulle ja poliisille

Koulun johdon tulee varmistaa, että koulussa osataan tehdä tarvittavat ilmoitukset lastensuojelulle ja poliisille sekä ohjata saamaan sosiaalihuollon palveluja. Koulun henkilöstöllä on velvollisuus tehdä lastensuojeluilmoitus ja ilmoitus poliisille, kun ehdot täyttyvät. Koulun henkilöstöllä on velvollisuus tehdä lastensuojeluilmoitus, jos on tehtävässään saanut tietää lapsesta, jonka hoidon ja huolenpidon tarve, kehitystä vaarantavat olosuhteet tai oma käyttäytyminen edellyttää

mahdollista lastensuojelun tarpeen selvittämistä. Ilmoitusvelvollisuus voidaan toteuttaa myös yhdessä lapsen tai hänen huoltajansa kanssa (Lastensuojelulaki 25 a § (1302/2014). Henkilöstöllä on lisäksi velvollisuus tehdä sekä lastensuojeluilmoitus että ilmoitus poliisille, jos on syytä epäillä lapseen kohdistuvaa seksuaalirikosta tai henkeen ja terveyteen kohdistuvaa rikosta, josta säädetty enimmäisrangaistus on vähintään kaksi vuotta vankeutta. Tällainen rikos on esimerkiksi pahoinpitely. Sosiaalihuoltolain mukaan henkilöstön tulee ohjata sellainen henkilö, jonka sosiaalihuollon tarve on ilmeinen, hakemaan sosiaalipalveluja tai henkilön antaessa suostumuksensa otettava yhteyttä sosiaalihuollosta vastaavaan viranomaiseen.

12. Suunnitelmasta tiedottaminen

Suunnitelmasta oppilaiden ja opiskelijoiden suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä tiedotetaan oppilaille, opiskelijoille, huoltajille ja koulun henkilökunnalle lukuvuosittain. Tiedottamisesta huolehtii rehtori yhdessä yhteisöllisen opiskeluhuoltoryhmän ja opettajien kanssa.

Koulujen rehtorit ja esiopetuksesta vastaavat henkilöt vastaavat siitä, että kasvatus- ja opetushenkilöstö perehdytetään suunnitelmaan jokaisen lukuvuoden alussa. Kiusaamisen, häirinnän, syrjinnän ja väkivallan vastaisesta suunnitelmasta tiedotetaan oppilaille, huoltajille ja muille sidosryhmille Siuntion kunnan kotisivuilla.

13. Suunnitelman päivittäminen, toteutumisen seuranta sekä seurantaan liittyvä kirjaaminen ja arviointi

Tämä kiusaamisen, häirinnän, syrjinnän ja väkivallan vastainen suunnitelma on osa Siuntion kunnan opiskeluhuoltosuunnitelmaa. Suunnitelma päivitetään vuosittain tai aina, kun lainsäädäntö tai opetussuunnitelman perusteet muuttuvat.

Suunnitelman toteutumista arvioidaan lukuvuosittain

- yksiköiden opiskeluhuoltoryhmissä
- opiskeluhuollon ohjausryhmässä,
- sivistysosaston koordinoivassa opiskeluhuoltoryhmässä,
- opettajakokouksissa sekä tarvittaessa
- koulun johtoryhmässä sekä
- koulun ja esiopetuksen lukuvuosisuunnitelmassa.